

ქართული გრანტი ოთაკორი

№1 დეკემბერი 2023 წელი

პერიოდული გამოცხავა

„მრის გონი, ანაანის თითოეული ასო,
შართულ ცეკვაშია მოცემული. ეპებანა
თავის ისტორიას ცეკვით გვიყვანა.“

განეთ „ქართული ეროვნული ფოლკლორის“ სამეცნიერო
კოლეგია და ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრი
გულითადად გილოცავთ ახალი 2024 წლის შემობრძანებას! მშვიდობიანი
და ფეხბურთის უთემოსის ეს წელი თთოეული თქვენის,
თქვენი ოჯახებისა და სრულიად საქართველოსთვის!

ეართული ეონოგრაფიის ცენტრის ცენტრის!

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელობას, მის დირექტორს, პატონ ზაზა მზავანაძეს, საპატიო თავმჯდომარებელს, პატონებს: რეზო ჭავიძესთვისა და ერეკლე სალლიანს!

დვირფასო ბატონები! გილოცავთ ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის დაარსების 15 წლის იუბილეს. დარწმუნებული ვარ, ის დიდად წაადგება ქართული ქორეოგრაფიის წინაშე!

ქართული ქორეოგრაფია /ისევე როგორც ქართული სიმღერა და ქართული ენა/ ჩვენი ერის ფასდაუდებელი საზოგადოებრივი. იგი ღვთის საჩუქრია, ღვთის მადლია ქართველთა ზედა გარდამოსული. რაც ახლა მე ვთქვი, ეს არ არის კომპლიმენტი. ეს მართლაც ასეა. სხვანაირად, გარწმუნებთ, ბოლომდე აუხსენელი დარჩება ქართული ცეკვის ფენომენი. დიდი გრიგოლ რობაქიძე რომ ამბობს: ქართულ ცეკვას, ქართველის გარდა, სხვა ვერავინ იცევებს, რასა არ ეყოფა, ეტყობა სწორებ იმას გულისხმობს, რომ არსთა გამრიგებ მხოლოდ ქართველს მოჰქმდლა ეს ნიჭი, მხოლოდ ქართველი დაჯილდოვა ამ სიკეთით.

ვ. 2

თეა წალეკიანი:

„ეონოგრაფი, რომელიც მუშაობს
ბავშვებთან, ფაქტობრივად,
განსაზღვრავს ქართული
ეონოგრაფიის მომავალს!“

ვ. 3

ქართული ხალხური ცეკვა ღვივის
ცერемონიალობისა და არა მინირი
/ვაჟავის ქართული ცეკვის ღიღოსტატებს/

ვ. 4

განსაკუთრებულ საგანძუროს, მოვლა-
კატერობას განსაკუთრებული ესაშიროება

ვ. 4-5

ფოლკლორული
ცეკვის მახასიათებლაში

ვ. 6

ცეკვა „ეართულისა“ და
„რეკურის“ ცერმინის საკითხების

ვ. 7

ეონოგრაფიის ზოგადი საკითხები

ვ. 7

სახალილო ტრადიციები საქართველოში

ვ. 8

„მომავალი ჩვენი!“

თეა ნულუკიანი: „ქრისტიანი, რომელიც მუშაობს ბავშვების, ფაქტობრივად, განსაზღვრავს ქართული ქრისტიანული მომავალის მატებებს“!

გაზეთის „ქართული ეროვნული ფოლკლორი“ პირველ ნომერზე მუშაობის დაწყებისთანავე, სარედაქციო კოლეგიაში გაჩნდა აზრი, რომ უპრიანი იქნებოდა, ქართული ფოლკლორული ხელოვნების წარსულზე, დღევანდელობასა და მომავალზე, საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრის, ქალბატონ თეა ნულუკიანის მოსაზრება მოგვესმინა და გაზეთის მემკვებით გავვეზიარებინა ეროვნული კულტურის ბედ-ილბლით დაინტერესებული მკითხველისათვის. მიუხედავად გადატვირთული სამუშაო ვრაფიკისა, ქალბატონმა თეამ გამონახა დრო და უპასუხა ჩვენს შეკითხვებს, რისთვისაც გაზეთ „ქართული ეროვნული ფოლკლორის“ სარედაქციო კოლეგია ულრემს მადლობას უზდის მას.

— ქალბატონ თეა, მოგესალმებით და გისურვებით წარმატებებს. გამოსვლას იწყებს გაზეთი „ქართული ეროვნული ფოლკლორი“. რას გვირჩევდით, როგორც საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრი?

— გაზეთის გამოცემა მისასალმებელი ფაქტია, მაგრამ თანამედროვე ეპოქაში, როდესაც ახალგაზრდები, და არამატოლოდ ისინი, ელექტრონულ სივრცეში მოიპოვებენ საჭირო ინფორმაციას, გაზეთის ელექტრონული ვერსიის შექმნა და ყურადღების გამახვილება ისეთ ელექტრონულ პლატფორმებზე, როგორც არის „ფეისბუქი“, „ტიკიტიკი“ და ა. შ., უფრო რელევანტური იქნებოდა. ასევე მნიშვნელოვანია, რა თემატიკას აირჩევს გაზეთის სარედაციით ჯგუფი — სამეცნიერო და შემოქმედებით მიმართულებას თუ მიმდნარე სიახლეების გაცნობას საზოგადოებისათვის. ნებისმიერ შემთხვევაში, წარმატებას უსურვევებს ამ წარმატებას.

— საინტერესოა თქვენი აზრი ქართული ფოლკლორული ქორეოგრაფიის შესახებ. როგორი იყო ის წარსულში, რა სიმაღლეზე დღეს და როგორ წარმოგიდგინათ ის ხვალ?

— მსოფლიოში საქართველო დღესაც, უპირველესად, ცნობილია თავისი მდიდარი, ძირძელი და თვითმყოფადი კულტურით, ასევე, ამ კულტურის თაობიდან თაობაზე გადაცემის უწყვეტობის ტრადიციით. ეს ეხება როგორც ქართულ მრავალმანბას, ასევე ქართულ ცეკვას. ქართულ ქორეოგრაფიას დიდი ისტორია აქვს, მას კარგად იცნიბენ მსოფლიოში და დაბეჭითებით უნდა ითქვას, რომ ქართული ცეკვის პოპულარიზაციაში უდიდესი წლილი მიუძღვით სახელმწიფო ანსამბლებს, კერძოდ კი — „სუხიშვილები“, „რუსთავი“, „ერისოლონ“, „არისანი“, „ნართები“, აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლები: „სუხიშვილები“, „რუსთავი“, „ერისოლონ“, „არისანი“, „ნართები“, აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლები და სხვანი ტრიუმფით გამოიდინ მსოფლიოს უდიდეს სცენებზე. არანალები წარმატებით აცნობენ უცხოულეს ქართულ ხელოვნებას ბავშვთა ფოლკლორული ანსამბლები. რა და როგორ შეიძლება გაეკოდეს სამისიდ, რომ სახელმწიფო წარმატების ბავშვთა ფორმაზე მომუშავე პედაგოგ-ქორეოგრაფი და ანსამბლები?

— საბავშვო უწყვეტის აბსოლუტური უმრავლესობა როგორც თბილისში, ასევე მუნიციპალიტეტებში, თვითდაფინანსებით (მშობლების გადასახადებით) არსებობს და ისინი კერძოა. სახელმწიფო მათ საქმიანობაში თითქმის არ ერევა. რასაც კვირველია, არის არაერთი შემთხვევა, როდესაც ჩვენი სამინისტრო ან რომელიმე მუნიციპალიტეტის მერია, კონკრეტული საქიროების შემთხვევაში, ერთჯერადად აფინანსებს ამა თუ იმ კერძო საბავშვო უწყვეტის ანსამბლების მიზნით თანხის გამოყოფილი წლილი მიუძღვით სახელმწიფო ბავშვთა ფორმაზე და ანსამბლების ალდება.

— ქართული ცეკვის და, ზოგადად, ქორეოგრაფული ხელოვნების დღევანდელობა, მისი სიმაღლე და განვითარება, დიდნილად, დაკავშირებულია დღეს მოქმედი ქორეოგრაფიის პროფესიონალიზმები, მათ ერუდიციასა და ფართო შემოქმედებით თვალსაზრისებრივ მათგადაცემის მიზნით უნდა ითქვას, რომ ქართული ცეკვის პოპულარიზაციაში და სხვადასხვა თაობის არაერთ ბრწყინვალებული და ასე შემდეგ.

ათწლეულების განმავლობაში სახელმწიფო ანსამბლებისთვის კადრების მოძიება და მათი შეეხება ხდებოდა რეგიონებში. მათზეა დამოკიდებული, თუ როგორ შეირჩეს საკონცერტო რეპერტუარი, როგორი ტიპის შემსრულებლებით დაკომპლექტდეს ანსამბლი და ასე შემდეგ.

ათწლეულების განმავლობაში სახელმწიფო ანსამბლებისთვის კადრების მოძიება და მათი შეეხება ხდებოდა რეგიონებში. მათზეა დამოკიდებული, თუ როგორ შეირჩეს საკონცერტო რეპერტუარი, როგორი ტიპის შემსრულებლებით დაკომპლექტდეს ანსამბლი და ასე შემდეგ.

ათწლეულების განმავლობაში სახელმწიფო ანსამბლებისთვის კადრების მოძიება და მათი შეეხება ხდებოდა რეგიონებში. მათზეა დამოკიდებული, თუ როგორ შეირჩეს საკონცერტო რეპერტუარი, როგორი ტიპის შემსრულებლებით დაკომპლექტდეს ანსამბლი და ასე შემდეგ.

ათწლეულების განმავლობაში სახელმწიფო ანსამბლებისთვის კადრების მოძიება და მათი შეეხება ხდებოდა რეგიონებში. მათზეა დამოკიდებული, თუ როგორ შეირჩეს საკონცერტო რეპერტუარი, როგორი ტიპის შემსრულებლებით დაკომპლექტდეს ანსამბლი და ასე შემდეგ.

ლია, ნიშნავდა მეტ მრავალფეროვნებას, მეტ სახასიათო და გამორჩეულ სახეს სცენაზე. ამიტომაც დიდი მნიშვნელობა აქვს რეგიონებში მოქმედი ქორეოგრაფიული ანსამბლების, განსაკუთრებით კი — საბავშვო და ახალგაზრდული გუნდების განვითარებას, მათი საშემსრულებლო დონის ამაღლებას. როდესაც ვსახუბრობთ საშემსრულებლო დონის ამაღლებაზე, ბუნებრივია, უპირველესად, იგულისხმება ქორეოგრაფიების კვალიფიკაცია და მათი პროფესიონული უნარ-ჩვევების განვითარება. ეს კომპიონენტი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საბავშვო გუნდებში. ქორეოგრაფი, რომელიც მუშაობს ბავშვებთან, ფაქტობრივივად, განსაზღვრავს ქართული ქორეოგრაფიის მომავალს.

— „ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრმა“ და მისმა ხელმძღვანელობაში მიზანად დაისახა საქართველოში ბავშვთა ქორეოგრაფიის განვითარების ხელშეწყობა. ბუნებრივია, ერთი ორგანიზაციის შესაძლებლობებით არარის განუსაზღვრელი. თუ ეხება ეს სფერო კულტურის სამინისტროს და კონკრეტულად რა კეთდება ქვეყანაში, ამ მიმართულებით თუ იგეგმება რამდე? კარგა ხანია, ქართულმა ქორეოგრაფიულმა ხელმძღვანებამ ქვეყნის საზღვრებს გარეთ გაითქა სახელო და საქართველოში მოქმედი სახელმწიფო ანსამბლები: „სუხიშვილები“, „რუსთავი“, „ერისოლონ“, „არისანი“, „ნართები“, აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლები: „სუხიშვილები“, „რუსთავი“, „ერისოლონ“, „არისანი“, „ნართები“, აფხაზეთის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლების გამოიძღვის გამო არაერთ ახალგაზრდადას უზინდებება ჯანმრთელობა ან უცრუვდება გული და თავს ანებებს ცეკვას.

— ქალბატონ თეა, ჩვენთვის ცნობილია, რომ ემიგრაციაში მოქმედი ქართული ფოლკლორული ანსამბლების ხელმძღვანელები უქმდაყოლებას გამოიქვამება მათ მიმართ ქვეყნის ხელისუფლების არასათანადო ყურადღების გამო. თევზი მინისტრად დანიშნვის შემდეგ ამ მერივ თუ შეიცვალა რამე ან თუ გეგმავს სამინისტროს ფარომამაშტაბიან ლონის და შეიცვალება ემიგრანტ ხელოვანთა საქმიანობის გასუმჯობესებლად და მათი დავაწლის სა-თანადოდ დასაფასებლად?

— ქალბატონ თეა, ჩვენთვის ცნობილია მიერ გამოცხადეული ასეული მიღებით კონკურსში არ მახსენდება რომელიმე მსგავსი ანსამბლის მონაწილეობა და ამა თუ იმ საჭიროების დაფინანსების მიზნით თანხის გამოყოფილი შესახებ განაცხადის შემოტავის შესახებ განაცხადის ფაქტის შემოტავის ანსამბლების ალდებით, ეს სფეროს კონკურსში არ გაარჩინა, როგორც თევზი მინისტრობის მიერ გამოცხადებული აკადემიური გამოცემებით. არცუც ისე დიდი ხელი წინ საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრმა გამოსცა დიდი ქორეოგრაფიის, პრაქტიკული სამუშაოების და შემოქმედებითი პროექტის გამოცემა?

— ქალბატონ თეა, გვინდა შევეხოთ ქართულ ფოლკლორულთან (განსაკუთრებით ხალხურ ქორეოგრაფიისთვის) დაკავშირდება საგამომცემლო საქმიანობას. დაგვთანხმდებით, ეს სფერო არ არის განებივრებული აკადემიური გამოცემებით. არცუც ისე დიდი ხელი წინ საქართველოს ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრმა გამოსცა დიდი ქორეოგრაფიის, პრაქტიკული სამუშაოების და შემოქმედებითი პროექტის გამოცემა?

— აზრობი ინიციატივით ან კონკრეტული მუნიციპალიტეტების მერიას ორგანიზებით ბავშვთა ქორეოგრაფიული ფესტივალები ყოველთ

ქართული ხატეური ცეკვა ლიტერატური წარმომავლობისა და არა მიზიცი

/3უძღვის ქართული ცეკვის ლიტერატურაშის/

მოგესალმებით, ქართული ცეკვის ჯა-
დოქრებო, ლეგენდებო, დიდოსტატებო!

თქვენ ის საამაყო ადამიანები ბრძან-
დებით, ვინც გააოცა, უფრო მტკიც, აღა-
ფორთვანა, შოკში ჩაადგო მთელი მსოფ-
ლო.

თქვენ ის სასახლო ადამიანები ბრძან-
დებით, რომლებზედაც შეიქმნა ფილმი „მსოფლიო ტაშს უკრავს“ და რომლებ-
მაც მიღანის „ლა სკალას“ ფარდა 14-ჯერ
გაახსნევინ-დაახურინეთ.

თქვენ ის ადამიანები ბრძანდებით, რომ-
ლებმაც „მსოფლიო მერვე საოცრებაზე“
ააღაპარაკეთ კაცობრიობა.

ამ თემაზე დაუსრულებლად შეიძლება
საუბარი, მაგრამ მეტს აღარ გავაგრძე-
ლებ.

ახლა მინდა, თქვენთან ერთად, ერთ
ისეთ საკითხს შევეხო, რომლის შენაარსი
თითქმის ყველა ქართველმა იცის, მაგრამ
რომლის ახსნა თითქმის არცერთ ქართვ-
ელს არა აქვს. თქვენთან ერთად იმიტომ
უნდა განვიხილო, რომ თქვენზე კომპე-
ტენტური სხვა ვერავინ იქნება ამ საქმეში.
ეს არის გენიალური გრიგოლ რობაქიძის
სიტყვები: ქართულ ცეკვას ისე ვერავინ
იცევებას, როგორც ქართველი.

რატომ?

ცეკვის რა საიდუმლოს ფლობს ქართ-
ველი, რომელსაც ვერასოდეს მიწვდება
უცხოელი? ამ მიზეზად რობაქიძე იმას
ასახელებს, რომ სხვა ერის ნარმომადგენ-
ლებს „რასსა, ჯიში, გენი არ ეყოფაო“.

მანც რა გენი აქვს ქართველს ისეთი,
რომლის მსგავსა არაქართველს არა აქვს?!
ან რა ასეთ საიდუმლოს ფლობს იგი!?

ქართული ცეკვის პირველი და უპირვე-
ლესი საიდუმლო ისაა, რომ იგი ზუსტად
გამოხატავს ქართულ ეროვნულ ბუნებას,
ქართველი კაცის ხასიათს, რაობას, არსს.

ყველა კარგად ვიცით, რომ საქართ-
ველოს მთელი ისტორია არის ომების ის-
ტორია, მომხვდურ მტკრთან ბრძოლების
ისტორია. მაგრამ პარადოქსი აქ ისაა, რომ
ყველა ეს მო გარედან თავსმოხვეული
იყო, თავდაცვითი და არა თავდასშითი.
შესაბამისად, ქართველი კაცის ხასიათი
ამ ომებში ინრთობოდა და მტკიცდებოდა,
ყალიბდებოდა ქართული გმირობა და ვა-
ჟაცობა, ქედუხურელობა, ჭირთა თმენა –
ყოველივე ის, რაც პოეტმა ასეთი სიტყვე-
ბით გამოხატა:

„მისთვის რქმევია ქართველს ქართველი,
რომ მისი ხევდორი ბრძოლა ყოფილა,
არვინ ჰყოლია ხელგამართველი,
მაგრამ მტრის მონად არ დამხობილა!“

სწორედ ქართველი კაცის ეს თვისებები
- გმირობა და ვაჟაცობა, ქედუხურელობა
და ჭირთა თმენა ზედმინებით ზუსტად
ასახა ქართველი მამაკაცის ცეკვაში:

ახლა ქართველი ქალი ვნახოთ - უპ-
ირველესად, ქართველი დედა, განსა-
კუთრებულად მოსაფერებელი, დედა,
რომელიც „უნინ მამულსა უზრდიდა შვილ-
სა“, დედა, რომელიც აკვანში შვილს ასე
უმღეროდა: „შენი მამულისათვის მე ჩემ
ძუძუს განვივე“. მერე - ქართველი ცოლი,
განთქმული ქმრისადმი ერთგულებითა და
სიყვარულით, ცოლი, რომელსაც ხშირად

ქმრის მხარდამხარ უბრძოლია და დაქვრ-
ივებულს სხვა ქმარი, შეღილისების კი სხვა
მამა /მამინაცვალი/ არ შეუკადრებია. ქალი
მებრძოლი, ძლიერი, მტკიცე ნებისყოფისა
და გაუტეხელი, ქალი, რომელიც ყველა
სიტუაციაში ინარჩუნებდა ქალურ სინაზეს
და სინატიფეს, კდემამოსილებას და პატი-
ოსნებას. ქართველი მამაკაცი ამაყი იყო
ცოლის ამ თვისებებით და კეროვნადაც
უფასებდა მას. აქედაც მოღის ქალის განსა-
კუთრებული კულტი საქართველოში. ნარ-
მოიდგინეთ, ყველაფერი ეს აისახა, ითქვა,
ხაზი გაესვა ქართულ ცეკვაში /გავიხსენოთ
ქალის მანდილი „ფარიკაობში!“.

საოცარი კიდევ იცით, რა არის?! ქარ-
თულ ცეკვაში მარტო ზოგადქართული
თვისებები კი არ აისახა, არამედ საქართ-
ველოს სხვადასხვა კეთხებით თავისე-
ბურებანი. რამდენადაც სვანები განსხ-
ვავდებან იმერლებისაგან, ისევე სვანური
ცეკვები განსხვავდებიან იმერულ ცეკვები
ბისაგან, რამდენადაც დინჯი რაჭველები
განსხვავდებან ფიცხი გურულებისაგან,
ისე დინჯი რაჭვული ცეკვები განსხვავდე-
ბიან სწრაფი, ტემპერამენტიანი გურული
ცეკვებისაგან.

ჩემს მოელე წერილში, ცხადია, ამ
თემის სერიზული გამარ შეუძლებელია,
მაგრამ მინდოდა მერვენებინა, რამდენად
ზუსტად ასახავს ქართული ცეკვა ქართულ
ხასიათს. ეს ერთი. და მეორე: სანამ არ-
სებობს საქართველო და ქართველი, მა-
ნამდე იარსებებს ქართული ცეკვა, ჩემი
ფასადულებელი სიმდიდრე და საგანძური,
შესაბამისად, უკვდავნი იქნებით თქვენც,
ჩემი ერის სამაყო შეიღებო!

და მანც მთავარი: საიდან მოღის
ქართული /ხალხური/ ცეკვა?! რატომ მი-
აჩინია გრიგოლ რობაქიძეს, რომ არცერთ
სხვა ერის საამისოდ რასასა არ ეყოფა? ქარ-
თველიც ხომ ისეთივე ადამიანია, როგორიც
სხვა ერის შეიღები არიან ადამიანები?

მსოფლიოში მცხოვრებ ყველა ადამიანს

ერთნარი აგებულება აქვს, ერთნარი
ორგანიზმი, ერთნარი შინაგანი ორგა-
ნოები, ერთნარი გრძნობის ორგანოები,
ერთნარი შეგრძნება, აღქმა, ნარმოდებენა,
ნარმოსახვა, ყურადღება, ტემპერამენტი,
აზროვნება, ხასიათი, ნიფერება, ნები-
სყიფა, გრძნობები, განცდება, ემოციები
/თავისთავად ცხადია, თვთიულს ინდი-
ვიდუალური, სხვათაგან რაღაცით გან-
სხვავბული, მაგრამ მანც მანც მარტო
ერთნარი აგებულება აქვს, ერთნარი
ორგანიზმი მარგალიტად დაკიდული დილის
ნამი ... „ქართული ენა არის მუსიკა, მა-
გრამ არა მინიერი, არამედ ზეციდან გარ-
დამოსული სულიერი მუსიკა. ისაა ჩემი
ერისა და ქეცენის გადამრჩენი“.

გავისხენოთ, რომ ამას ამბობს არა მარ-

ტო ბრძენი ადამიანი, არამედ ნინანარმე-

ტყველიც. მისი მრავალი ადრე ნათევამი

ნების შემდეგ ასრულებულა.

და კიდევ ერთი: პატრიარქის სიტყვე-
ბით, ზოგჯერ ღმერთი თავის სათქმელს
მისივე რჩეული მზის ცხოველმყოფელი სხ-
ივივით თავისი მართვის მისი სამოსი.

ზეცა მისი საწყისი. უფალია მისი მშობელი
და მფარველი. სიტყვა მისი მჭრელია, ვით

დაკიდული ვარდივით მშვენიერია იგი და

ახალამოსული მზის ცხოველმყოფელი სხ-
ივივით თავისი მართვის მისი სამოსი.

ზეცა მისი საწყისი. უფალია მისი მშობელი
და მფარველი. სიტყვა მისი მჭრელია, ვით

დაკიდული ვარდივით მშვენიერი ერთი

და ა.შ. დაგასახელები იმ მომღერლებსაც,

რომელთა მიმართაც ბატონი ანზორი ამ

ეპითეტების იყენებს. ესენი არიან: ნოკო

ხერცია, ელენ ჭუბაპრია, აკაკი ხარებავა,

ჯანსულ კაბინეტი, დიპინის გადამრჩენია...

თვითონ ბატონი ანზორი ასე ახასი-
ათებს ქართულ სიმღერებს: „ქართულ ცეკვეთან ერთად/

დიდი ქართველი მომღერლების და კართველი მუსიკოსი, მსოფლიო

დონის მასტერი შექმნაშინია შექმნას“.

და კიდევ ერთი: პატრიარქის სიტყვე-

ბით, ზოგჯერ ღმერთი თავის სათქმელს

მისივე რჩეული ადამიანების პირით ეუბ-
ნება დადამიანების. ბატონი თამაზ ნივნივაძე

ჰეკვება: ერთხელ, როცა ილია მეორეს

ბატონი თამაზის გამოსვლა მოუსმენია,

უთქვამს: ახლა ღმერთი თამაზის პირით

ლაპარაკობდა. ყოველ შემთხვევაში ასე

სჯერა და ნამ შეინივების უცენის ერთი

საქართველოს ქართველი მუსეტესობას

და კართველი მისი საწყისი არიან ანზორი.

აკაკი ხარებავა, უნინ მამულსა უნინია საწყისი

სიკვეთ „ერთობლის“ და „გევერის“ შემინის სავითარებლათვის

და ყველა იმ ღირსებით, რომელიც ოდით-განვე გააჩნდა ქართველებს.

მრავალსაუკუნოებან ქორეოგრაფიულ
ხელოვნებაში ცეკვა „ქართული“ ქართუ-
ლი შემოქმედების მწვერვალად მიიჩნევა.
მასში მკაფიოდ ჩანს ეროვნული ხასიათი.
იგი ეროვნული ცეკვაა არა ერთი, რომე-
ლიმე ოსტატის მიერ შექმნილი, არამედ
დროთა მანძილზე ხალხის მიერ დახ-
ვენილი ნიმუში, რომელსაც არ გააჩნია
კუთხეურობის ნიშნები. თუმცა, არსებობს
განსხვავებული მოსაზრება, „ქართული“
ბარში უნდა წარმოშობილიყო იმ მიზეზის
გამო, რომ რადგან ბარში მცხოვრებთ,
უმტესად, ფეხის მთელი ტერფით უნდევ-
დათ სიარული, ხოლო მთაში, აღმართზე
ხშირი სიარულისას ისინი ტერფის ნინა
ნაწილს ტვირთავდნენ. ცეკვა „ქართულში“
კი, მოგეხსენებათ, ძირითადი სვლა მთელ
ტერფზე სრულდება. აქედან გამომდინ-
არე, მეცნიერები განიხილავნ ზემოხსენ-
ებულ მოსაზრებასაც.

ჩევნი წინაპრები ცეკვა „ქართულს“ დღესასწაულებზე, ლხინში, სახალხო თავ-შეყრის ადგილას ასრულებდნენ და მათი განუყოფელი ნაწილი იყო. იგი ქალ-ვაჟის წყვილური ცეკვაა, სადაც შეფარვით და, ამავდროულად, გაცხადებითა ნაჩვენები მათი სიყვარული. სწორედ ამ ცეკვაში ჩანს მათი იდუმალი გრძნობები. გარდა ამისა „ქართული“ ნათელი მაგალითია მამაკაცის ულრმესი პატივისცემა ქალი-სადმი. მისი გრძნობები კეთილშობილურა, თავშეკავებული და მოკრძალებული. ქალი კი – „ძლიერ ნარნარია, იქმნება შტაბეჭვდილება თითქოს ის გედივით და-უარავს“

სამწუხაროდ, ხშირია უხეში დარღვევები, კერძოდ, წყვილის მანერასთან დაკავშირებით, რომელიც სახეს უკარგავს ჩვენს ნაციონალურ ცეკვას. „მოცეკვავე არ უნდა გავიდეს სცენაზე „ქართულის“ შესასრულდებლად, თუ მან არ იცის ცეკვის შინაარსი, თუ არ იცის რატომ ხდება, რომ ჯერ ქალი და მემდეგ ვაჟი საცეკვაო წრიდან გადაიან და მერე ისევ თავის ტოლს უპრუნდებან“ ამ ცდომილების მიუხედავად, მისი დრამატურგიული წყობა არ დარღვეულა და დღემდე პირვანდელი

სახით სრულდება. მას აქვს გარკვეული ხელშეუხებლობა. ცეკვა „ქართული“ სამზუზეუმო ექსპონატია, ის ხალხში ცოცხლობს, მისი ავთენტური სახის დაკარგვა დაუშვებელია.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ „ქართულს“ წინა საუკუნეში „ლევაურსაც“ უზრდებდნენ. რა გასაკვირია, ამ დიდებული ცეკვის გარშემო უამრავი მოსაზრება, სახელწოდება თუ კვლევა რომ არსებობდეს.

კუთხიერობი, თავად ცეკვაზე საუბაონი
შორს წაგვიყვანს, ბევრს გვასაუბრებს.
ამიტომ განვიხილოთ კონკრეტულად

სახელწოდება ცეკვა „ქართული“ უკანასკნელი ორი ათწლეულია, რაც ჩამოყალიბდა. იგი თავდაპირველად „ლეკურად“ იწოდებოდა. არის მოსაზრება, რომ ტერმინის დამკვიდრებაში ხელი შეუწყო XX საუკუნეში რუსეთიდან სამხედროების, მეცნიერების, მოგზაურების ჩრ. კავკასიის გამოვლით საქართველოში ჩამოსვლამ. მათ გზად ნახეს, როგორც კავკასიის სხვა ხალხების, ასევე ქართველთა ცეკვები. ვინაიდან და რადგანაც ამ ხალხებს ერთ-ნაირი გეოგრაფიულ-კლიმატური, საყოფაცხოვრებო პრობები და ტემპერატურული დაახლოებით მსგავსი ჰქონდათ, შესაძლებელია უცხოელებმა ვერ განასხვავეს მათი ცეკვები და ყველა მათგანს ერთი სახელი მოუქმებნეს „ლეზგინეა“.

ამის შემდეგ ყოველი კუთხის ცეკვას „ლეკური“ ეწოდა, რა საკირველია, არა მართბულად. ოთარ ღაბერიძის წიგნში „დიდი ჯანი“ ვეითხულობთ, რომ დიდი ქართველი მოცეკვავე და ქორეოგრაფი ჯანი ბაგრატიონი ამ მოსაზრებას უარყოდა და არ ემხრობოდა. „არსებობს ასეთი აზრიც, რომ „ქართულის“ შესრულების დროს, გარდა იმისა, რომ ჩოხა-ახალუხში გამოწყობილი მამაკაცი ქამარ-ხანჯლით იყო აღჭურვილი, იგი ხშირ შემთხვევაში ლეკურსაც ატარებდა. ვინაიდან ლეკური უფრო საპატიო და თვალსაჩინო იარაღ-ად იყო მიჩნეული, თითქოს ამ იარაღის სახელწოდების გავლენით, ხალხს ჩვენი ცეკვისათვის „ცეკვა ლეკურით“ დაურქმევია. დროთა განმავლობაში ბოლო ასო „თ“ თანდათანობით ჩამოცილებულა და საბოლოოდ დაწერილა „ლეკურის“ სახელწოდებით“. ქართულ ლეკურს დიდხანს მოიხსენიებდნენ ამგვარად. შემდგომ მას ქართული ჩამოშორდა და დარჩა მხოლოდ „ლეკური“. საბოლოოდ კი იგი „ქართულით“ შეიცვალა. ისიც უნდა ვთქვათ, რომ ეს ტერმინი ბოლომდე ვერ იტენს მის ში-

ნაარსსა და სიდიადეს. (ცეკვა „ქართულის“ ადრინდელი სახელი – „ცეკვა ქართული“ იყო, მაგრამ ვინაიდან ცეკვა „ქართული“ გავრცელდა მთელ საქართველოში, იგი ცეკვის ზოგად სახელად იქცა. როკვა შეიცვალა ცეკვით, „ქართული“ კი უსახელოდ დარჩა და XIX საუკუნეში ჩრდილო კავკასიონან შემოსული „გრუზინსკაია ლეზენგინკას“ თარგმანი „ქართული ლეგური“ (შემდეგ ლეკური) დამკვიდრდა“. ზოგი მცნიერის აზრით, შესაძლებელია ცეკვის სახელი ლეკების მიერ ქართველი ქალის გატაცებასთან იყო კავშირში. თუმცა ეს აზრი საფუძველსაა მოკლებული, რადგან „ლეკური“ როგორც ქალ-ვაჟთა, ასევე მხოლოდ ვაჟთა საკავაო იყო.

საქევე მოოლოდ ვაჟთა საცეკვაო იყო.
სულხან-საბა ორქელიინი სიტყვა
„ლეკურს“ განმარტავს როგორც ხმალს.
აქედან გამომდინარე, იგი ამ სიტყვას
ცეკვად ან ცეკვის ტერმინად არ გვაძ-
ცნობს. სიტყვა „როკვაში“ მას ჩამოთვ-
ლილი აქებს: სამა, ცეკვა, შუშპარი. ხოლო
თავად „ცეკვას“ განმარტავს, როგორც
„ფეხის თითებით როკვა“. მიუხედავად
იმისა, რომ საბა არ გვაწვდის „ლეკურის“,
როგორც ცეკვის ერთ-ერთ სახეობაზე
ინფორმაციას, ეს ცეკვა საქართველოში

უფრო ადრეც უნდა ყოფილიყო, რადგან
ქვეყანას მნერლამდეც და მის შემდეგაც
პქონდა კავშირი ლეკებთან.

საინტერესოა სხვა მეცნიერის მიერ „ლეკურის“ წარმოშობის შესახებ მონოდებული ცნობები. ავთანადილ თათარაძე „ქართული ხალხური ცეკვების მოკლე მიზანი მოხილვაში“ წერს, რომ გ. ალექსი-მესხიშვილმა გაზიერ კომუნისტში“ გამოაქვეყნა სტატია, სადაც წერდა, მისმა მასწავლებელმა როგორ შეარქვა ქართულ ცეკვებს „ლეკური“. კახეთში, ალავერდობაზე 1870-იან წლებში, მას უხილავს ლეკვა ბის ცეკვა. მათ გასმა ფეხის წვერებზე შეუსრულებათ წრეზე დავლით. მასა წავლებელი იმდენად მოხილულა ლეკვა ბის ცეკვით, სახელად „ხანჯლის შვილი“ შეარქვა. შემდგომ მან ცეკვა დავლურში შეიტანა ნანახი გასმა და მოცეკვავეთა პატივსაცემად „ლეკური“ დაურქმევია.

ქალბატონი ლილი გვარამაძე კი თავის

ილია ზურაბიშვილი „ქართულ შემო-
ქმედებით გენიაში“ წერს, რომ ცეკვა
„ლეკური“ დავლუ-
რით იწყებოდა. იგი
მისი შესავალი იყო და
უდავლუროდ ლეკურს
იშვიათად თუ ას-
რულებდნენ. დღეს
ისინი ერთად აღარ
იცეკვება და ჩამოყ-
ალიბდა როგორც
ცალ-ცალკე ცეკვები.
ზურაბიშვილი საუ-
ბრობს იმაზეც, რომ
დავლური რთულად
შესასრულებელი
იყო, რადგან იგი
მოითხოვდა პლასტი-
კას, სიდარბაისლეს

და დიდ ემოციას. შიუხედავად იბისა, რომ შესასრულებლად ცეკვა რთულია, მაინც, „ლექური“ „დავლურის“ გარეშე მთლიანობას კარგავს. „ლექური“ ჩვენ ნი ხალხის და კულტურის დიდი ძეგლია. ვითარებიდან გამომდინარე, მან დაკარგა ძველებური მშვენიერება და ძლიერება. ზურაბიშვილის აზრით, ისინი განუყოფელი არიან და ემსრობა აზრს. რომ ეს ორი ცეკვა აუცილებლად ერთად უნდა იცეკვებოდეს და დაუბრუნდეს პირვენდელი სახე.

ამ არის. აქედაც გაძომდინარე, როულა
ჭეშმარიტად მეცნიერული პასუხი ითქვას,
თუ საიდან მომდინარეობს „ლეკური“
ან რატომ დაერქვა ცეკვა „ქართული“.
თუ XIX საუკუნეში რუსმა მკვლევარებმა
ნახეს, როგორც ლეკთა „ლეკური“ ასევე
ქართული „ლეკური“, არ უნდა გაძნელება-
ბოდათ მათი გამოვლენა, რადგან განსხ-
ვავება მათ შორის საკმაოდ დიდია.

ବୀତାକୁ ଫ୍ରାନ୍ସେରନ୍ଦ୍ରେତ୍ରା ଡା ମହାରାଜେଶ୍ଵିନାର୍ଦ୍ଦୀ ପିଗ୍ନେନ୍ଦ୍ରାଙ୍କ ଏଣ୍ଟର୍‌ପାର୍ଟିକାରୀଙ୍କ ମାତାପାତ୍ର ହେଲାମୁଣ୍ଡରିଙ୍କ ପିଲାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପରିଚ୍ଯାକ୍ଷରଣ କରିଛନ୍ତି।

რაც შეეხება ქართულ „ლეკურს“, იგი

ტრიფიალებაა ქალ-ვაჟს შორის. ლეკთა „ლეკურში“ თვითმიზანი ფეხის ტექნიკაა, ქართულში კი იგი დამხმარე საშუალებაა. აქ მოპავერედ მამაკაცმა კაცი კი არა, ქალი აირჩია. აქედან გამომდინარე, ქართული „ლეკურის“ შინაარსი სრულიად იცვლება და განსხვავდება ლეკებისაგან.

ქართული „ლეკური“ ისე იწყება და
მთავრდება, მამაკაცი ქალს არ ეხება.
მისი კულმინაცია გვაჩვენებს ამ წყვილის
ძეგლს და გადაწყვეტილებას. ეს ცავა
ტრიფიალების პოემაა. ილია ზურაბიშვილი
„ლეკურის“ ერთ-ერთ შემსრულებელზეც
მოგვითხრობს, ეს არის ვინმე „ძია ტი-
ტიკო“. იგი აღწერს ტიტიკოსა და მისი
მეუღლის მიერ შესრულებულ „ლეკურს“,
რომელიც მაშინ სრულიად აღაფრთო-
ანა და ამავე

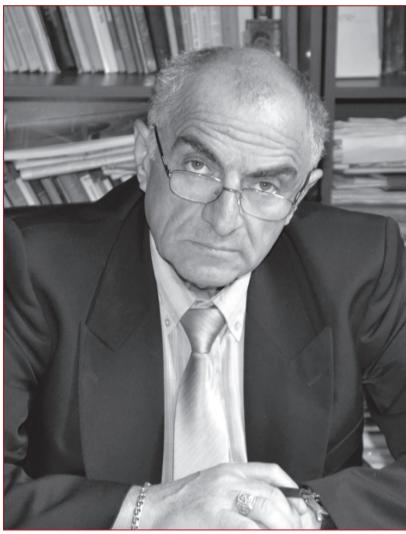

ცეკვა „ქართულსა“ და „ლეკურს“ შორის იმდენად დიდი განსხვავებაა, რომ მათი ურთიერთდაკავშირება და პარალელის გავლება შეუძლიერებლი. თუმცა, ჩვენი ისტორიისათვის ეს ცნობები მეტად უნიკალური და ფასდაუდებელია. იგი ჩვენი კულტურის განუყოფელი ნაწილია.

მეტად საინტერესოა მართლაც საიდ-
ან მომდინარეობს ცეკვა „ქართულის“
პირველი სახელწოდება „ლევურის“ სახ-
ით. ან რომელი მეცნიერის მოსაზრებაა
ჭეშმარიტი. ვფიქრობ, ჩვენი თაობის ყვე-
ლაზე დიდი ამოცანაა ამგვარ კითხვებზე
პასუხის აღარისა რაოდ უორთ მიზარდ ნა-

თელი განდეს ჩვენი წარსულიც, ანტყოც
და მომავალიც. „ლეკურისა“ და ცეკვა
„ქართულის“ უკეთ შეცნობა ჩემი მომა-
ვალი კვლევის ობიექტი გახდება.

საქართველოს შოთა რუსთაველის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ქორეოგრაფიული მიმართულების
პირველი კურსის სტუდენტის
სალომე ნოზაძის
საკონფერენციო რეფერატი.

რა არის „სტუდია“ და რას ეცოდება
„ქორეოგრაფიული სტუდია“

ოლეგ ალავიძე (1952-2020). სამიოდ წლის ნინათ აღსრულა ეს უაღმესად კეთილშობილი ადამიანი. ოლეგ ალავიძეს ღირსეული წვლილი აქვს შეტანილი ქართული ფოლკლორის განვითარებაში, ის იყო განათლებული, ღირსებით სავსე პიროვნება. მისი ყველა რეგალიის ჩამოთვლას არ შევუდგებით, მხოლოდ ძირითადს შევასხენებთ ჩვენი გაზითის მკითხველს. ოლეგ ალავიძე იყო პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ხელოვნებათმცოდნე, კულტუროლოგი, ღირსების ორგანიზატორი. ოლეგ ალავიძე მრავალი სამეცნიერო და პუბლიცისტური ნამრაობის ავტორია, ბოლომანს ის გულდასმით იკვლევდა ქართული ფოლკლორის, ქორეოგრაფიის პრობლემებს. უძლიდრესი მასალა ინახება მის არქივში. „ქართული ეროვნული ფოლკლორის“ რედაქცია მკითხველს პერიოდულად შესთავაზებს საინტერესო მასალებს ამ არქივიდან. გაზითის ნინამდებარე ნომერში გთავაზობთ ამონარიდს ოლეგ ალავიძის ნიგნიდან: „საუბრები ქორეოგრაფიაზე“.

ბენ ქორეოგრაფიის ანუ ცეკვის ანბანს
და ემზადებიან დიდ სცენაზე გამოსასვ-
ლელად.

შეიძლებოდა სიტყვა „სტუდიას“ ნაცვალად გამოგვეყნებინა „ქორეოგრაფიული წრე“, „ქორეოგრაფიული გართიანება“, ან კიდევ სხვა მათი მსგავსი. თუმცა, ამას დიდი მნიშვნელობა არ აქვს. „სტუდია“ იმიტომ ვამჯობნეთ, რომ იგი ფართოდ გავრცელებული სიტყვაა და თანაც სწორედ ხელოვნების სფეროში.

დარწმუნებული ვარ, ბევრი შენი თანატოლი, ან კიდევ უფროსი მეგობარი, მეზობელი თუ კლასელი დადის „მუსიკალურ სტუდიაში“, „თეატრალურ სტუდიაში“, „სამხატვრო სტუდიაში“ და ა. შ. ასე კი იმიტომ ხდება, რომ ადამიანებს, მათ შორის ბავშვებსაც, სხვადასხვა ინტერესები, სხვადასხვა მიღრეკილებები, ერთმანეთი-საგან განსხვავებული ნიჭი და უნარები

გააჩნიათ...
ამრიგად, შევთანხმდით, რომ ჩვენ,
როგორც „ქორეოგრაფიული სტუდიის“
წევრები, დღეიდან საფუძვლიანად შევის-
ნავლით ცეკვის ხელოვნების საიდუმლოებ-
ებსა და მასთან დაკავშირებულ საკითხ-
ებს. ასეთ საკითხთა ჩამონაზვალი კი

საკმაოდ შთამბეჭდავია. სწორედ ამიტომ კარგად უნდა გავიგოთ და გავერკვეთ იმაში, თუ რა არის: ქორეოგრაფიული

ანსამბლი, რა არის ცეკვა, რა არის ქორეოგრაფია, ვის უწოდებენ ქორეოგრაფის რას ნიშნავს გამოთქმა „ფოლკლორული ცეკვა“, რატომ და როგორ ნარმობისტები ცეკვის ხელოვნება, როგორ უნდა ეცვას მოცეკვავეს, რა განსხვავებაა სხვადასხვა ხალხისა თუ კუთხეების ცეკვებს შორის? რას ჰქვია სასცენო ცეკვა და რა თავისი ბურებები ახასათებს მას? ვინ იყვნენ გამოჩენილი მოცეკვავეები და ასე შემდეგ.

რას ეცოდება „კორალგრაფიული ანსამბლი“

„ანსამბლი“ – „ენსემბლე“ ფრანგული
სიტყვაა და ნაშნავს ერთად, ერთიანად
მწყობრად, მთლიანად. ჩვეულებრივ
საუპარში იგი გამოხატავს ბუნებისა და
ადამიანების, შენობა-ნაგებობის, ქუჩების
ხელოვნურად განათებული მწვანე ნარ-
გავებისა თუ სატრანსპორტო მიმოსვლის
მთლიანობას, ან კიდევ შემოქმედებით
კოლექტივის ერთობლივ საქმიანობას.

ანსამბლი, ანსამბლურობა, შეთანხ-

მებულობა საჭიროა ხელოვნების ყველა
დარგში, მათ შორის მუსიკაში, თეატრსა
და ქორეოგრაფიაში.

მოცეკვავეთა ანსამბლი ეს არის ერთი
მიზნით გაერთიანებული, ერთი ამოცან-
ით დამტკული შემსრულებლების მწყო-
ბრად მოქმედი ჯგუფი. ისინი დასახულ
მიზანს სწორედ ანსამბლისათვის დამახ-
ასიათებლი ურთიერთშეთანხმებული
და სინქრონული მოქმედებით აღწევენ.
ანსამბლურობა აუცილებელია მაშინაც,
როდესაც სცენაზე თუნდაც ორკაციანი
ჯგუფი გამოდის და მაშინაც, როდესაც
შემსრულებელთა რიცხვი ათეულებს
აჭარბებს.

ანსამბლის ყველა წევრი თვალ-ყურს უნდა ადევნებდეს დანარჩენთა მოძრაობას, მათი ხელისა და ფეხის პოზიციებს, უსტენდეს მუსიკის ტაქტების ცვალება-დობას და ისე გადადიოდეს ერთი მოძრაობიდან მეორეზე. მას არ უნდა გამოეპაროს ცეკვის დასაწყისი და დასასრული, ასევე, მაყურებლის პატივსაცემად თუ მადლობის გადასახდელად გაკეთებული ჟესტების (ვთქვათ, თავის დახრა, ხელის ქნევით მისალმება...) სინქრონულობა და სხვა ნიუანსები.

საახალწლო ცრიალიზიკუ საქართველო

ნარმოთქავას: „კეთილი იყოს ჩემი ფეხი
თქვენს ოჯახში“. ესეც ერთგვარი „მეცნა-
ლეობა“ და მის შესახებ არსებული წარმოდ-
ენა-ტრადიციის გამოხატულება.

ახალი წლის დღესასწაული თავისი არ-
სით ყველაზე მასობრივი, მეტიც – საყოვე-
ლოთაო. იგი ყველა ოჯახში, ყოველგვარ
შეკრებასა და გაერთიანებაში აღინიშნება.
ყოველი ადამიანი ცდილობს, თუ კი ამსა-
ფიზიკური შესაძლებლობა არსებობს, დამის
12 საათისთვის საკუთარ ჭერქვეშ შეხვდეს
ახალი წლის მობრძანებას, დაილოცოს, სხვე-
ბიც დალოცოს და ისურვოს, რომ ცხოვრება
უკეთესი და უკეთესი გამხ-
დარიყოს, მშვიდობას შფო-
თი დაეჯაპოს, ქორწილები
მომრავლდეს და დირსებას,
ზნებრობას, სიკეთის კეთე-
ბას მეტი გასაქანი ჰქონდეს.

თბილისის აღმდეგაზე მოვალეობა და მუნიციპალიტეტის მიერ მიმდინარეობს.

საქართველოში, სხვა ქვეყნებისა თუ ხალხების წეს-ჩვეულებათა ჩამოყალიბების ბის მექანიზმები სერიოზულ გავლენას ახდენდა ბუნებრივ-გეოგრაფიული გარემო აქ არსებული კონკრეტული ცხოვრების წესი, მეურნეობის ტიპი და წინაპართა მიერ წაანდერძევი ტრადიციები. მთის რეგიონებში (თუშეთი, ფშავ-ხევსურეთი, სვანეთი მთის რაჭა...), ანუ იმ კუთხებში, სადაც მეურნეობის წამყვან ტიპს მეცხოველეობა წარმოადგენდა, ახალი წლის მობრძანება გარკვეულნილად განსხვავებულად ხდება.

ახალი წლის აღნიშვნის აუცილებელი
ატრიბუტები ძველ საქართველოში იყო
საგანგებო სამზადისი, გამორჩეულად გემზე
რიელი ტრადიციული კერძების მომზადება,
მაგრამ უფროსის მიერ საგანგებოდ
მომზადებული ხონჩით დოკოს სინათლის

ახალი ნელი ახალი სიცოცხლის, ბუნების
ძალთა სიმბოლური გამოვლიძების, ხვავი-
ელი ცხოვრებისა და იმედების მობრძანების
მანიშნებელი ფენომენია. ადამიანებს, მას
შემდეგ, რაც ნელთაღლიცხვა და დრო-ყამის
კალენდრით აღრიცხვის ტრადიცია დაამ-
კვიდრეს, იმედი გაუჩნდათ და ეს ჩევულება
დღემდე არ მიიღინუბიათ, რომ ახალი წლის
მობრძანების შემდეგ, „ძევლს“, უკვე მომხ-
დარს, განსაკუთრებულად არასასიამოგონ
ამბებს დაივინებდნენ, წარსულში და-
ტოვებდნენ და მისგან სამუშამოდ გათა-
ვისუფლებოდნენ. სწორედ ამის გამოა, რომ
საახალწლოდ ყველა ერთნაირად ცდილობს,
დრო ოჯახში, სამეცნიერო-სანათესაო და სამ-
ეზობლო წრეში, ყველაზე საუკეთესო ზნის,
გუნება-განცყობისა და ნების ქქონე ადამი-

ადამიანებს ისედაც სჯეროდათ და ახლაც სწამთ, რომ ყოველ ოჯახს სახახალ-ნლონდ „კარგი ფეხის“ მქონე ღირსულმა ადამიანმა უნდა „უკვლიოს“, მისკენ საგალი გზა-ბილიკები გაკვალოს, ლოცვა-კურთხევა იწინასწარმეტყველოს და დამხვდურნი კარგი ბედით თუ სურვილებით დამუხტოს. „კარგი ფეხის“ შესახებ სახალხო წარმოდგენა ჩვენში იმდენად ფესვგამდგარია, რომ ნებისმიერ დროს, უცხო ოჯახში, იქ პირველად მოხვდერილი, დღესაც აუცილებლად

შემოსვლისთანავე მთელი ეზოს, სადღომა-
სამზადის, ბელელ-მარნის, ქოხ-ბოსელის და
სხვა მსგავსი ნაგებობების შემოვლა. ვენახ-
ზეარისტევის თვალის გადავლება, ჯალაპო-
ბისათვის ნუყბარის მიწოდება-მილოცვა,
მერე მეკვლის მობრძანება, მისთვის პატივ-
ით დახვედრა და სათანადო ლოცვა-კურთხ-
ევის მიღება, ცეცხლის დანოება და კერის
გარს შემოვლა, ჩიჩილა-ნაძვის ხის მორთ-
ვა-მოფერება, საჩუქრების გაცემა-მიღება,
ღვინის ზომიერად სმევა, არაყ-ლუდის და-
გემოვნება, უკვე მომზადებული ნაირგვარი
კერძების მირთმევა, რეგიონის, მშობლი-
ური კუთხისა თუ სოფლის ტრადიციისათ-
ვის დამსახასიათებელი სუფრანინობა, თოფის
სროლა და ამით ქელი ტკივილების, ქელი
უსიამოვნო განცდების გაძევება, ტყჰილეუ-
ლის დაგემოვნება, სიმღერა, ლექსი, ცეკვა
და სხვა თამაშობანი.

ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეში ბევრი ამ ტრადიციებიდან ჯერ კიდევ შემორჩენილ-შემონახულია, თუმცა, მათ შინაარსში სადღისოდ ფართოდ შეიქრა თანამედროვე ყოფა და ეპოქის გამომხატველი ატრიბუტიკა. ხალხიც თანდათან იცვლება, ტელე და რადიოგადაცემებმა, პრესის მასალებმა სახე უცვალა სოფულს ყოფს. ფართო მასშტაბებს იძენს ურბანული და საქალაქო ცხოვრების წესითვის დამახასიათებელი ჩვევები. განსაკუთრებით ცუდია მოვლენათა იმგვარი განვითარება, როდესაც წარმოუდგენელი მასშტაბით ცარიელდება სოფლები, პარალელურად ისესბა ქალაქები, ხოლო მოსახლეობის უფრდესი ნანილი უცხო ქვეყნების გზას გაუდგა. ეს კველაფერი, ბუნებრივია, უარყოფითად მოქმედებს ტრადიციებზე, სახალხო ზეიმიებზე, ფოლკლორული მექანიზრების შენარჩუნების საჭიროები.

იმედი ვიკინიოთ, რომ 2024 წლის მობრძანებით, ბევრი რამ უკეთესობისაკენ შეიცვლება, საქართველოს მთასა და პარს ძველი სიცოცხლე დაუბრუნდება, კვლავაც გაგრძელდება მეცვლეობა, სტუმარ-მსაპინძლობა, გაიზრდება ხვავი, ბარაქა და აღდგება ის ხალასი განწყობილება, რომელიც ოდიოგანვე თან ახლდა ახლი წლის მობრძანებას.

იღია ჭავჭავაძემ სამშობლოს ასე მძალა: „ჩემი კარგი ქვეყნავ, ჩატედ მოგიწყვინია!... აწყო თუ არა გვწყვალობს, მომავალი ჩვენია...“

დიახ, მომავალი ჩვენია! ცნობილი ქორეოგრაფი ზაზა მუავანაძე შემთხვევით არ დაესესა ამ სიტყვებს ილია ჭავჭავაძეს, როცა, 15 წლის წინათ, დაარსა ბავშვთა და მოზარდთა საერთაშორისო ფოლკლორული ფესტივალი „მომავალი ჩვენია!“ ფესტივალი სწორედ იმ ასაკის ახალგაზრდებზე გათვლილი, ვინც უნდა იღვანოს, შექმნას მომავლის საქართველო. აკი, იღიაც იმას ამბობდა: „თუმცა ძველი დაგმორდნენ, ახალი ხომ

„მომავალი ჩვენია!“

ისტორით, ბულგარეთის საკურორტო ქალაქ ნესეპრში დაისვენა და საშემსრულებლო ოსტატობა დახვენა საქართველოდან ნარგზაგნილმა 50-მდე ბავშვთა და მოზარდთა ფოლკლორულმა ანსამბლმა, საერთო ჯამში, 2500-ზე მეტმა ბავშვმა და მოზარდმა. ეროვნული ცენტრის უკვე მომავალი წლის ზაფხულისთვის ემზადება. მის ევროპულ საფესტივალო რუკაზე იქნებიან ქვეყნები: ბულგარეთი, თურქეთი, საბერძნეთი, ჩეხეთი, იტალია,

მოლდავისათვის რამდენიმე ქართველი ხელოვანი და ვალიდოვდა „ხელოვნების ბრნეინგალებისა“ და „ხელოვნების ამაგდარის“ ორდენებით, წამახალისებელი ჯილდობი გადაეცათ დამწყებ, ახალგაზრდა ხელოვანებსაც. წარმატებულ ანსამბლებს გადაეცათ უცხოებში დაგეგმილ პრესტიულულ ფესტივალ-კონკურსებში მონაცილეობის სარეკომენდაციით წერილები. ეს ანსამბლები და მათი ხელმძღვანელები გახდნენ ეროვნული ცენტრის საპატიო წევრები და მომავალში ისარგებლებენ ყველა იმ სიკეთით, რასაც მათ შესთავაზებს ცენტრი, მასთან მოლვანე საქართველოში მომდევნობით მოგანიხილო და გამოჩენილი ადამიანები.

შენია... მათ ახალთ აღგიდგინონ შენ დიდების დღენია, ჩემი თვალის სინათლეები, რაზედ მოგიწყვინია?“

აღნიშნული ფესტივალი, თამამად შეიძლება ითქვას, უკვე ბრენდია და ზაზა მუავანაძის მიერცვე დაარსებული შემოქმედებითი ორგანიზაციის „ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის“ ერთგვარ სავაზიტო ბარათად იქცა. ფესტივალი სულ უფრო მეტ საინტერესო ფოლკლორულ კოლექტივს უთმობს ასპარეზს და სამომავლო გზას ულლიცავს წარმატებებისაკენ. ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნულ ცენტრს და მის პრეზდად ქცეულ ფესტივალს სულ უფრო და უფრო ძევერი ანსამბლი სტუმრობს საზღვარგარეთიდან. ამასთან, ეროვნული ცენტრი იმ ანსამბლებს, რომლებმაც ნამდვილად გამოავლინს ქართული ხალხური ცეკვისა და სიმღერის მაღალი საშემსრულებლო ხელოვნება და პროფესიონალიზმი, რეკომენდაციას უწევს, მონაწილეობა მიიღონ ევროპის ქვეყნებში დაგეგმილ სხვადასხვა პრესტივულ ფესტივალ-კონკურსში, სადაც შესაძლებლობა ეძლევათ, ღირსეულად წარმოაჩინონ საერთოელო და ქართული ეროვნული კულტურა. ამის შესანიშავი მაგალითია 2023 წლის ზაფხულის პერიოდი, როცა ეროვნული ცენტრისა და ბულგარელი კოლეგების ერთობლივი ძალ-

უნგრეთი, სერბეთი, საფრანგეთი, გერმანია, ესპანეთი და სხვა, აგრეთვე, სომხეთი, აზერბაიჯანი... ამ ქვეყნებში გასამართ საერთაშორისო ფესტივალების კანდიდატი ანსამბლების შერჩევას ითვალისწინებს ის ლონისძებები, რომელსაც რეგულარულად ატარებს ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრი.

ამა წლის სექტემბრიდან დღემდე, ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნულმა ცენტრმა რამდენიმე მასტებური საერთაშორისო ფესტივალი ჩაატარა. გამორჩეულად აღსანიშნავია 28 ოქტომბერს მცხეთის კულტურის ცენტრში, 26 ნოემბერს „თბილის არტ-ჰოლის“ საკონცერტო სივრცეში და 16 დეკემბერს კვლავ მცხეთაში ჩატარებული ღონისძიებები, რომლებშიც მონაწილეობდნენ საქართველოს მასშტაბით მოქმედი საბავშვი და ახალგაზრდული ფოლკლორული კოლექტივები და სომხეთის დედაქალაქ ერევნიდან ჩამოსული ანსამბლები. აღნიშნული ღონისძიებების დასასრულს, გამართა დაჯილდოების ცერემონიალი – მონაწილე ანსამბლებს გადაეცათ პერსონალური დიპლომები, პრიზები და სხვადასხვა სახის საჩუქრები; ქართული საცეკვაო ხელოვნების განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისა და ხანგრძლივი პრაქტიკისათვის!

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრი სხვადასხვა წლებში გამოსცემდა უურნალებს: „მომავალი ჩვენია“ და „მომავლის იმედი“; მისი ინიციატივითა და ორგანიზებით გამოიცა საცონბარო კრებული „ქართული სიმღერისა და ცეკვის ოსტატები“ (I ნანილი), ცენტრი აქტიურად მუშაობს მე-2 ნანილის გამოცემაზე; ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით გაიხსნა არაერთი დვანლმოსილი, დამსახურებული ხელოვანისა და საზოგადო მოღანის მემორიალური დაფა, ჩატარდა საიუბილეო და სხვნის საღამოები. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ წინასახალწლოდ, დღის სინათლეს იხილავს, ეროვნული ცენტრის ახალი პერიოდული გამოცემა გაზეთი „ქართული ეროვნული ფოლკლორი“, რაც უდაოდ დაინტერესებს ქართული ფოლკლორული ხელოვნებით დაინტერესებულ მკითხველს.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის მორიგი ღონისძიებები დაგეგმილია ამა წლის 25 და 30 დეკემბერს „თბილის არტ-ჰოლის“ საკონცერტო დარბაზში.

გისურვებთ წარმატებებს!

საული საქართველოს სახავალო და ახალგაზრდული ფოლკლორული ასახვლების ხელმიზანითა საყრდენისათვის!

ქართული ეროვნული ფოლკლორის ეროვნული ცენტრი 2024 წლის ზაფხულში (ივნისი-ივლისი-აგვისტო) ევროპის სავაჭრო სამუშაოს საფინანსებლო მოგრძელებაზე მონაბეჭდი გადაეცათ პერსონალური დიპლომები, პრიზები და სხვადასხვა სახის საჩუქრები; ქართული საცეკვაო ხელოვნების განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისა და ხანგრძლივი პრაქტიკისათვის!

599 44-90-81; 593 79-49-30; 514 14-77-22.

ქართული ეროვნული ფოლკლორი

მის: თბილისი, ცოდნისა და განვითარების სამინისტრო
ტელ.: 593 79 49 30

E-mail: ncgc2023@gmail.com

სარეალიზო კოლეგია:

რეზო ბალანჩივაძე
რეზო ჭანიშვილი,
უჩა დვალიშვილი,
ზაზა მუავანაძე,
ერეკლე საღლიანი,
ეთერ თათარაიძე,
ამირან არაბული

საავტორო უფლებები დაცულია, მასალების გადა-ბეჭდვა რედაქციასთან შეუთანხმებლად დაუშვებელია, ავტორთა აზრი შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციისას.

ავტორები თავად აგებენ პასუხს ფაქტების, ციფრებისა
თუ ციტატების სიზუსტეზე. მასალებს ხუთ ნაბეჭდ
თაბაზზე მეტს ნუ შემოგვთავაზებთ. შემოსული მასალები
ავტორებს უკან არ უბრუნდებათ.

რედაქტორი:

მანა უშივიშვილი

გამომცემელი:

ქართული ეროვნული ფოლკლორის ასახვლების
ეროვნული ცენტრი